

ששם אינו חייב ליתן המים למלוה, ובין מה שמדובר בשו"ע, שחייב מעות לבע"ח גוים, שבאם ישלם לבע"ח ישראל לא יהיה לו מה לשלם אחר כך ויהיה בסכנה. והרי כאילו אין הסכנה לפנינו, והרי זה כלוה עני, שבאם ישלם יצטרך אחר ל' יום ליטול מן הצדקה, שלא נדון אותו כמסוכן, וצ"ע.

ולענין איש ואשה שהולכין במדבר, נראה, שאף שאין דין מסדרין בחיוב מזונות לאשתו, מ"מ כיון שאין זה אלא חוב, וביותר שלסברת הסמ"ע שהבאנו באות כ"ה, שמן התורה אין חוב מזונות עושה שיעבוד. שהרי ביאר שם שלכן לעולם מי שחייב למלוה ולאשתו מזונות, מקדימין המלוה לאשה. שמן התורה אין שיעבוד למזונות, ואינו אלא מצווה. וכבר ביארנו שמותר לא לקיים מצווה במקום סכנה. ונראה, שמה שפסק בשו"ע יור"ד סימן רנ"ב ס"י, "באיש ואשתו בשבי אשתו קודמת לו", נראה שמדובר בשבי שאין בו סכנת נפשות, וכמו שהעמיד שם בש"ך סק"י הדין שבסעיף ט', אבל בשבי שיש בו סכנת נפשות הוא קודם לאשתו.

כז) עוד כתב כת"ר באות ו' להשיג על מה שכתבתי שהמציל חבירו מסכנה אינו יכול לתבוע מהניצול שיחזיר לו מה שהוציא, והוכחתי ממה שיש צד שהאומר לאשה התקדשי בככר, ואמרה, תנהו לכלב שהיה רץ אחריה, שאינה מקודשת. והטעם אמרו בגמ', שכיון שחייב להצילה לכן אינה מקודשת והרי קיבלה ממנו הצלתה. ועל זה טען כת"ר, שהטעם שאינה מקודשת הוא מפני שלא שמענו שרצונה בקידושין, ולא נתכוונה שיתן לכלב ותתקדש לו, אלא דחתה אותו ע"כ.

ואני תמה, שאם כסברת כת"ר, איך הוכיח הראב"ד מגמ' זו שחייב אדם להציל חבירו מסכנה גם להוציא ממון. שאם אינו חייב, למה אינה מקודשת. ואם כדברי כת"ר, מה ראה מכאן. שהרי הטעם שאינה מקודשת הוא בגלל שתולין אמירתה בדחיה זו. ומה שכתב כת"ר, שסברתו קרובה למה שכתבתי ליישב הרא"ש, שהטעם שאינה מקודשת, שיכולה לומר משטה אני כך, ואין לו אלא שכרו, ולא קידושין שהוא יותר משכרו, לענ"ד אין הסברות קרובות. שסברת כת"ר שכיוונה לדחות, היינו, שבאמירתה תנהו לכלב לא רצתה לומר שתתקדש, וגם לא רצתה שיובן מאמירתה שרצונה להתקדש, וגם אין רצונה שיתן לכלב, אלא מתלוצצת ממנו. והרי זה כאמר לה התקדשי בדינר, ואמרה לו, תנהו על הסלע. שמובן מאמירתה שאין רצונה להתקדש. משא"כ סברת משטה אני כך, סברה אחרת היא, שלא רצתה שיבינו שאין רצונה להתקדש, אלא רצתה לרמותו, ושיחשוב שהיא מקודשת, ובלבה אינה רוצה בכך. ואומרת כן מכת ההכרח. ואף שדברים שבלב אינם דברים, שאני כאן שדברים אלו בלבה ובלב כל אדם. והשומעים יבינו שאומרת כן מחמת ההכרח. אבל ודאי רוצה שיתן לכלב. וכן טול דינר והעבירני, שבודאי רוצה שיעבירונו. רק

מה שמבטיח דינר לבו בל עמו ואומר כן מחמת ההכרח. כלל הדברים, כל שאינה רוצה שיתן לכלב, זה נקרא דחיה. אבל כשכוונתה שיתן לכלב, רק שאינה רוצה להתקדש, זה נקרא משטה. ועוד, אם כסברת כת"ר, שהטעם שאינה מקודשת מחמת שמדחה אותו ואין רצונה להתקדש, איך מהי שבת סברא זו עם מה שאמרו בגמ', היה כלב רץ אחריה מהו, בההיא הנאה דקא מצלה נפשיה מיניה, גמרה ומקניא ליה, או דילמא מצי אמרה ליה, מדאורייתא חיובא מחייבת לאצולן. הרי מפורש, שבגלל שהוא מחויב להצילה, לכן אינה מקודשת. ואיך יתכן לומר שהטעם בכלל שמדחה אותו.

מה שכתב כת"ר, שבראב"ד מפורש שחייב הניצול להחזיר להמציל מה שהפסיד, כבר פירשתי דבריו במאמרי שזה מדובר בהצלת בהמה.

כח) עוד הביא כת"ר פירוש תוס' הרא"ש, הנה דעה זו היא דעת התוס' ^{29/07/2018} שהביא הטור באהע"ז סימן ל' ס"א וכן פסק הרמ"א, וז"ל:

"התקדשי לי בככר זה, ואמרה לו, תנהו לכלב זה, אם היה הכלב שלה, מקודשת, ואם לאו אינה מקודשת. ואם היה רץ אחריה לנשכה, הרי זה ספק מקודשת. הג"ה: וגם זה מיירי בכה"ג שנתן אח"כ בחיקה וכו'", עכ"ל.

ובחלקת מחוקק ס"ק י"ז וז"ל:

"וגם זה מיירי כלומר, השני חלוקות דהיינו כלב דעלמא, ורץ אחריה לנשכה, מיירי אפילו נתנו בתוך חיקה, לא הוי קידושין בכלב דעלמא, והוי ספק ברץ אחריה לנשכה וכו'", עכ"ל.

ונראה לענ"ד, שטעמו של דבר כך הוא לפירוש שכתבנו בדעת הרא"ש. שהטעם שאינה מקודשת בכלב רץ אחריה, משום שיכולה לומר משטה אני כך. שדומה לאומרת הריני מקודשת לך אם תעבירני הנהר, והיתה בורחת מבית הסוהר. ולכן לפי טענה זו, גם כשיתן לחיקה אינה מקודשת. אכן יש ליישב דעת השו"ע גם לסברת הראב"ד, שאינה מקודשת מחמת שלא קיבלה ממנו דבר שחייבת לשלם עבורו, שהרי היה חייב להצילה. אבל באמת רצונה להתקדש. מ"מ כיון שנתן לה דבר שמחויב ליתן לה בחינם, אין זה גורם קידושין. אכן אם נתן לחיקה נראה שאם עדיין צריכה לככר כדי ליתן לכלב אינה מקודשת מהטעם הנזכר. ואין כאן חידוש, רק שלא נטעה שהטעם שאינה מקודשת הוא מפני שלא נתן לה. ואם נתן לה הככר אחר שכבר ניצלה מהכלב, באמת מקודשת לדעת הראב"ד. ודבר זה יש ללמוד ממש"כ בים של שלמה פ"ק דקידושין סימן י"ג.

ויש לעיין, בנתן לה בחיקה ואח"כ ניצלה מהכלב בדרך אחרת, אבל בעת הגתינה היתה צריכה לככר, האם היא מקודשת. עוד יש לעיין במה שכתב הר"ן קידושין דף ד' ב' בדפי הרי"ף, לחלק בין אמרה תנהו לעני, שפשוט

לגמ' שאינה מקודשת, ובין אמרה תנהו לכלב שרץ אחריה שמספקא ליה להגמ' אם מקודשת. וז"ל:
 "משום שאפשר שהצלת גופא חשובה לה טובא וגמרה ומקניא נפשה".

וחילוק זה לפי דרכנו אינו מובן. בין לסברת הראב"ד שלכן אינה מקודשת בנתן לכלב שרץ אחריה, משום שהוא חייב להצילה ולא נתן לה דבר שמחייב תמורה. וא"כ מה מועיל שהצלת גופא חשובה לה. וגם לטעם שכתבנו בדעת הרא"ש, שלכן אינה מקודשת בגלל שיכולה לומר משטה אני בך, אין מקום שתועיל הסברא, שהצלת גופא חשובה שלא תאמר משטה. הרי גם בטול דינר והעבירני יש שם הצלת הגוף, ומ"מ יכול לטעון משטה. ואדרבה, הסברא הפוכה, שכל שיותר חשוב הצלתו, יותר יש לומר משטה שהסכים מחמת הכרח.

ונראה לומר, זה שמקדשה בהצלתה, אין זה ברור שהוא יותר על שכרו. וכמו שכתבנו במאמרנו, ולכן במקום שהצלת גופא חשובה, שם יש לומר שאין זה יותר משכרו, ולכן מקודשת. ולדעת הראב"ד צריך לומר, שכן החילוק בין עני לכלב, שבכלב שמציל אותה יש צד שחייבת לשלם, וכסבה שכתבנו במאמרנו, בסוף המאמר ד"ה אמנם, שיש לחלק בין אומר לרופא שירפא אותו וישלם, שחייב. שבכדי שכרו אינו משטה. ואילו באומר רפא לפלוני זה או למד עם בנך, שבזה משטה גם בכדי שכרו. והיינו שלפי הצד שמקודשת כשאומרת שיתן לכלב שרץ אחריה, שלהצד הזה סובר, שהמציל את חברו חייבין לשלם לו.

(כט) עוד כתב כת"ר באות ו' ד"ה והנה:

"דגם מהראב"ד גופא דנקט בקושיתו, שאם אדם חייב להציל חברו בממונו, א"כ גם שלא בפניו מותר להפסיד ממונו כדי להציל א"ע. יש ללמוד כהקצה"ח, דכללא הוא שבכל מצווה שבממון יש שיעבוד נכסים. אלא שהראב"ד סובר בתירוצו, שמצוות ההצלה אין בה מצווה שבממון כלל", עכ"ל.

ולענ"ד שלא עלה על דעת הראב"ד לומר, שמה שחייב אדם להציל חברו עושה שיעבוד נכסים. שבודאי אין זו מצווה שבממון. שאין מצווה שבממון אלא כשהמצוה היא ליתן ממון לשני, כמו פדיון הבן ומתנות כהונה והבאת קרבן. שחייב לרשות הקדש וצדקה לדעת הקצה"ח. או חיוב מזונות לאשה וכדומה. שכן היא המצוה ליתן ממון לשני. ולכן משתעבדים נכסים, שמלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי. אבל כל שאר המצוות כמו לולב וסוכה, לא משתעבדים נכסיו לקנות לולב, כיון שאין המצוה להוציא ממון לקנות לולב. אלא שחייב ליטול לולב בכל אופן שיכול. ואם אינו משיג לולב

אלא בממון חייב גם להוציא ממון. אבל אין זו מצווה ממונית ליתן ממון למוכר לולבים. ולכן רק כופים גופו עד שיאמר רוצה אני ליטול לולב. אבל אין יורדים לנכסיו לקנות מהם לולב, וכמבואר כל זה באחרונים. ובודאי מסתבר, שלהציל חבירו אין נכסיו משתעבדים, אלא שחייב להציל גם בהוצאת ממון. ומה שמתיר הראב"ד ליטול ממון חבירו כדי להציל עצמו, אינו מטעם שיש שיעבוד נכסים. אלא שעצם ההיתר שלא יעבור בלא תגזול מותר לו, שפיקוח נפש דוחה לאיסור גזלה, כיון שחבירו חייב להצילו. ואינו חייב להחזיר הגזילה, כיון שחבירו חייב להצילו. אלא שהראב"ד מתרץ, שאין כלל מצוה על האדם להציל חבירו אם אינו בפניו, וכמו שביארנו. אכן דעת המהר"ם מרוטנבורג, שגם במצוות שאינם של ממון יורדין לנכסיו, וכמו שהביא הקצה"ח בסימן רצ. ולכן פסק שיורדין לנכסיו לשכור מלמד לבניו. ושיטתו צריכה ביאור, שא"כ למה בהחזרת ריבית אין יורדין לנכסיו. אכן אפילו לשיטה זו, נראה שרק ב"ד יכולים לירד לנכסיו, כמו שהדין בכל כפיה על המצוות שרק ב"ד כופין ולא כל אחד מישראל, וכמו שנתבאר במשובב נתיבות סימן ג'. ולפי"ז לא יתכן ביאור כת"ר שכתב באות ז' ד"ה ומצווה בדעת הרשב"א, שלכן יכול לקחת ממון אחר להציל עצמו גם במקום שאין סכנה.

(ל) באות ח' כתב כת"ר למצוא טעם להסוברים שבצדקה לא משתעבדים נכסיו, למה שונה צדקה משאר מצוות שבממון, כמו פדיון הבן וכדומה. לענ"ד יש לומר, שאימתי משתעבדים נכסיו, כשהמצוה היא על סכום קצוב כמו פדיון הבן וכדומה. אבל צדקה שאין לה שיעור קצוב, לא שיעבדה תורה נכסיו. ומה שכתב כת"ר, שבחוב של הקדש אין כופים על ידי ירידה לנכסיו, זה גופא לא ראיתי שיביא מקור לזה. וקצת ראיה להיפך יש להביא ממה שאמרו בגמ' ב"ק ו', שדרשו ק"ו שהקדש נוטל ממיטב. והרי לדעת רבא ב"ק ז' א', שרק בע"כ נוטל ממיטב ולא במשלם מדעתו, וא"כ איך אמרו שהקדש נוטל ממיטב. ואם כי אין ראיה זו מוכרחת, שאפשר שלא אמרו כן אליבא דרבא, אכן מטעם אחר לא יתכן לכאורה סברא זו. שהרי לכוף עד שיאמר רוצה אני נוהג בצדקה, ואילו שיעבוד נכסים מצינו בפירוש שיש בהקדש, במסכת קידושין י"ג, גבי אשה יולדת שמתה שמביאים יורשים עולתה מטעם שיעבודא דאורייתא.

(לא) עוד כתב כת"ר באות ט' להוכיח, שמותר לגזול במקום פק"נ, ממה שסובר הראב"ד שבאנסוהו למסור ממון ומסר פטור. לענ"ד יש לדחות שאין ראיה מעיקר הדין. שיש לחלק בין פק"נ לאונס וכמו שכתבנו במאמרנו. אכן מהלשון שהעתיק מהראב"ד, שאין לך דבר העומד בפני פקוח נפש משמע, שגם בפיקוח נפש סובר כן. אכן עדיין יש

לדחות, שרק במוסר, שאינו חייב מדין מזיק אלא מדין גרמי, מותר בפיקוח נפש, ולא במזיק בידים.

ומה שהקשה כת"ר באות ו', על מה שכתבתי, שכל מעשה חסד צריך לעשות בחינם, זולת מי שעסקו בכך, ועל זה הקשה כת"ר ממצוות טעינה, שמותר ליטול עליה שכר. באתי להוסיף ביאור על מה שכתבתי, שבאו הדברים בקיצור במקום שיש להאריך. ונקדים כמה הקדמות. ראשונה, קשה, מה נתחדש במצוות השבת אבידה, הרי מדין גמילות חסד שנלמד מואהבת לרעך כמוך, או מללכת בדרכיו, יש ללמוד מצוות השבת אבידה. וכן קשה להיפך, למה צריך גם מצוות השבת אבידה ומצוות פריקה ומצוות טעינה. ותרצו, שמהשבת אבידה אין ללמוד לפריקה וטעינה, מטעם שבפריקה וטעינה כיון שנמצאים הבעלים שם, אימא יחזור אחר בני אדם וישכור. וכן אין ללמוד מפריקה שצריך להשיב אבידה, שבפריקה יש צער בעלי חיים. ומטעינה אין ללמוד, שטעינה בשכר ע"כ. ונראה, שאין זה רק צריכותא, אלא שלפי האמת אין בפריקה דין של השבת אבידה. ומי שלא פרק, לא עבר אלא על מצוות פריקה, אבל לא עבר על מצוות השבת אבידה. ונ"מ שלא עבר רק עשה ולא ל"ת שיש במתעלם מאבידה. אכן כל זה בשיש אפשרות לבעלים למצוא לשכור אנשים לפרוק. אבל כשאנו מוצא לשכור אנשים, אז גם בפריקה יש השבת אבידה, ועובר בלאו. ואף שיש לדחות ולומר, שפריקה אינה בכלל השבת אבידה, כיון שבדרך כלל יש אפשרות לבעלים לשכור אנשים, לא חילקה תורה ולעולם אינו בכלל אבידה, לא נראה לומר כן. שהרי השבת אבידה אינה דוקא אבידה, אלא שמצווה למנוע הפסד מחבירו בכל אופן שאפשר. ולכן הרואה מים שוטפין שדה חבירו, מצווה לסתום הפרצה. וכל מיני מניעת הפסד מצינו שהם בכלל השבת אבידה. וכגון למכור פירות המופקדים אצלו, אם עומדים להירקב, או חמץ ערב פסח. וא"כ מאחר שכל מניעת הפסד בכלל השבת אבידה, לא יתכן לומר שלפרוק מחמורו שלא יפסיד אינו בכלל, אם דומה לאבידה כשהבעלים אין בידם לשכור, כן נראה לענ"ד.

לב) הקדמה שניה, שאין אדם חייב בהשבת אבידה, אלא כשמונע הפסד מחבירו. אבל אינו חייב להשיב כשהשבתו ירויח חבירו. וראיה לזה ממה שאמרו, בב"ב נ"ג א', שהסותם פרצה בגדר שלא יבואו מים להזיק השדה אין זו חזקה, כיון שיש עליו מצווה של השבת אבידה, עיין רשב"ם שם ד"ה האי מברית ארי. אבל הסותם פרצה שלא יצאו המים וישארו בשדה וישביחו, הרי זו חזקה. מוכח מכאן, שהגורם ריוח לשני אינו בכלל השבת אבידה. עוד ראיה ממה שאמרו בב"מ דף לט א', ששבוי שנשבה והניח קמה לקצור ענבים לבצור וכו' ב"ד מורידין אפטרופוס וקוצר ובוצר וכו'. אבל אין מורידין אפטרופוס לחרוש השדה ולזרוע, שאפטרופוס לדיקנני לא מוקמינן, רק

ליתומים. ונראה, שבהניח קמה לקצור יש כאן מצות השבת אבידה אבל לחרוש שבא להוסיף ריוח זה אינו מצווה. אלא שצ"ע ממה שפסק הרמב"ם פ"ז מנחלות ה"ו, שבשבוי שהניח חצירות ופונדיקאות וחנויות העשוין לשכר, ואינם צריכים עבודה ולא טורח, ואין אדם נותן אותם באריסות וכו' ב"ד מעמיד להם גבאי, ויהיה השכר מונח בב"ד וכו' ע"כ. ואם כדברינו, שאין מצוה לדאוג לשני אלא כשיש חשש שיפסיד, אבל לא כדי שירווח. למה בחצירות ב"ד ממנים גבאי. ואולי מדובר שגרים כבר בחצירות, והגבאי הוא ליטול השכר, וזה מניעת הפסד. אכן בטעם שנתן הרמב"ם, בגלל שאין בהם טורח, נראה שלא כסברתינו, וצ"ע. עכ"פ נראה, שזה שאמרה הגמ', טעינה אין בה חסרון כיס, היינו שאין כאן הפסד אלא מניעת הריח, ובוזה חידשה תורה שחייב רק בקבלת שכר. ואם כי בגמ' ב"מ ל"ב ב' אמרו, ש"מ צער בעלי חיים דאוריתא, מזה שאמרו שפריקה נלמד בק"ו, הוא משום שבפריקה יש צער בעלי חיים. ודחי הגמ', שהק"ו הוא מטעינה, שאין בה חסרון כיס. ודוחה הגמ' הדחיה, שגם בטעינה יתכן חסרון כיס, שאדהכי והכי בטיל משוקא, אי נמי שיבואו גבנים ויגנבו. ובפשטות, בטיל משוקא הוא מניעת הריח, וגנבים הוא הפסד, עיין אורח חיים סימן תקל"ט ס"ד, שאם יש לו סחורה שאם לא ימכרנו במועד יפסיד מהקרן מותר למוכרה, אבל אם לא יפסיד מהקרן לא וכו'. ובמ"ב שם סק"ד, שמניעת ריוח לא מיקרי פסידא, ע"כ. ונראה שמזה יש לדון גם לגבי מצוות השבת אבידה.

(ג) הקדמה שלישית, שמצוות גמילות חסד מצינו לגבי בקור חולים והלווית המת וקבורה והבאת שלום בין אדם לחבירו וניחום אבלים, שכל אלו באים להסיר צער הגוף מחבירו. ומצינו גם שמצוה להשאיל כלים ולהלוות ממון. ומעתה אם נקשה למה כל גמילות חסד אינו בכלל השבת אבידה, יש לומר, כמה תשובות.

א' שהשבת אבידה אינו אלא להציל מהפסד ממון, אבל להטיב לחבירו, כמו ביקור חולים אינו בכלל השבת אבידה. ולכן צריך למצוות גמ"ח. ואף שמצינו גם מצוות השבת אבידה באבידת גופו, ושם אין הפסד ממון, יש לחלק בין צער התועה בדרך שבידי להצילו מצערו, לבין בקור חולים שלא בא להצילו אלא להוסיף לו טובה או לנחמו.

תשובה ב', שהשבת אבידה היא להצילו מהפסד, אבל להוסיף לו ריוח לא. ואילו גמילות חסד בא גם להוסיף ריוח. אכן לפי זה יוצא, שיש חיוב גם לדאוג שיוסיף ריוח לחבירו מדין גמ"ח. וא"כ כשרואה פרצה בגדר חבירו יתחייב לגדור שלא יצאו המים ותשביח השדה. וכן חייב לפרוץ פרצה בשדה חבירו שיבואו מים וישבחו לשדה מדין גמ"ח. וא"כ קשה, למה חשיב חזקה, הרי חייב לעשותו מדין גמ"ח, וכמו שכתבנו באות לא. וצריך לומר, שגם

גמ"ח אין אדם חייב אלא להצילו מהפסד ולא להוסיף עליו ריוח. ולפי"ז מה שחייב אדם להלוות לעשיר או להשאל כלים לחבירו, מדובר שהם מצילים אותו מהפסד, ולא שבא להרויח, וצ"ע.

תשובה ג, יש לומר שלכן כל חיובי גמ"ח אינם בכלל השבת אבידה, שכיון שהבעלים שם ויכולים לשכור בני אדם אין בזה חיוב השבת אבידה. וכמו שאמרו בגמ' לגבי פריקה וטעינה. וגם אין ללמוד כל גמ"ח מפריקה וטעינה, דשאני פריקה וטעינה שיש צער גם לאדם וגם לבהמה. וכסברא שאמרו בגמ', ולכן אין כאן אלא חיוב גמ"ח.

לד) אכן בכל השבת אבידה יתכן שיש גם מצוות גמילות חסד. ואף שאין ללומדו מגמילות חסד כביקור חולים וכדומה, שהם להטיב לאדם בגופו של המצטער, אבל יש ללומדו מהשאלת כלים והלוואה לעשיר.

ומעתה נחזור למה שהקשינו במאמרינו, איך כל פועל מקבל שכר על פעולתו, למה אינו מקיים מצוות השבת אבידה. ומה שטען כת"ר, שהרי זה דומה לטעינה שמותר לקבל שכר, היא גופא קשה, למה אין בטעינה משום השבת אבידה. והסברא שאמרו בגמ', שיכול הבעלים לשכור פועלים אחרים, לכאורה אינו מובן, הרי גם אחרים יאסרו להו לקבל שכר, שהרי גם הם מקיימים מצוות השבת אבידה. על כרחך אנו צריכים למה שהבאנו מהסמ"ע, שכל שזו פרנסתו, אין בו חיוב להשיב אבידה. ולכן טעינה בשכר, שהרי יכול לשכור אחרים, ואחרים זהו פרנסתם ומותר להם לקבל שכר. ולכן באמת אין כאן השבת אבידה רק מצווה חדשה, ובמצוה זו התורה התירה לקבל שכר. וכן גם מכח מצווה של גמ"ח צריך לומר כן, שכל שמוצא אנשים בשכר שוב אין חוב גם על מי שאין זה פרנסתו. על כן נראה להסכים לדעת כת"ר, שכל שדרך לעשות מלאכה זו בשכר, כל אדם פטור מלעשותו בחינם, גם מי שאין פרנסתו בכך. והסמ"ע מדבר גם בדברים שאין דרך בני אדם לעשות כן, מ"מ הוא פטור. ולכן מי שבא עם קנקנים ריקים להשכירם למי שצריך, אף שאין דרך בני אדם לעשות כן, מ"מ הוא פטור. ובזה יש ליישב מה שאמרו בגמ', שיש מקומות שמקבלים שכר על ביקור חולים, עיין נדרים ל"ט. וקשה, איך מותר³³. ולפי דרכנו מיושב, שבמקום שנהגו לשכור אנשים לבקר חולים, הרי יש כאן אנשים שדרך לשוכרם ופרנסתם בכך, וממילא גם אחרים פטורים מלבקר בחינם, שהרי יש למצוא שכירים, כנלע"ד לכאורה לבאר דינים אלו, אבל לדעת הרמב"ן לא נתבאר לי הגדר בזה וכמו שכתבתי במאמרי.

33 עיין בתפארת ישראל פ"ד נדרים מ"ד, גבי השבת אבידה, שיש מקומות שהתירו ליטול שכר. וכתב שם, שחכמים תקנו כך שיחזירו אבידה לבעלים ועקרו דבר מן התורה.

כאן אסיים, ואם כי הארכתי בפלפולים בענינים ותמיהות ^{אורח/2018/27}שעורר כת"ר ^{אוצר החכמה} ולא כתבתי כל זה להלכה רק לפלפול ולעורר למעיין ואני סומך על כת"ר שיברר בתכלית.

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 439